

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.6. „Спорт“ на тема:
ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКИ МОДЕЛИ ПРИ ЕЛИТНИ СЪСТЕЗАТЕЛИ ПО ШОРТТРЕК

Автор: ас. Даниела Валентинова Иванова

Дисертационният труд е първи по рода си у нас в областта на спортната подготовка в шорттрека, което е и сериозно основание да приемем неговата актуалност и научна новост.

Създаването на модели на състезателната подготовка на спортистите, които се определят от спецификата на факторите на спортното постижение във всеки конкретен спорт, е в основата на постигането на високи и стабилни спортни резултати. В частност, в това изследване са разгледани свързаните със състезателната дейност технико-тактически действия и особено прилагани от елитните състезатели по шорттрек, модели за постигането на оптимални резултати в различни състезателни ситуации в състезателната дистанция на 1000 м.

Изследователската теза предполага, че систематизирането и анализирането на технико-тактически модели на преминаване на състезателната дистанция 1000 м от елитни състезателки по шорттрек води до разработването на прогностични модели за оптимизиране на тренировъчната и състезателната практика.

Дисертационният труд има внушителен обем от 222 страници, включително и ползвана литература и 10 приложения. Балансиран е добре, но обемът му надхвърля чувствително приетите за този род научни трудове стандарти. Част от постигнатите от изследването резултати могат да се публикуват по-късно в рамките на монографичен труд или в други научни съобщения.

Основната цел на изследването е насочена към оптимизиране на състезателната дейност на елитни състезателки по шорттрек чрез

разработване на прогностични модели на стратегии за преминаване на дистанцията 1000 метра.

Обектът и предметът на дисертационното изследване са ясно очертани и са дефинирани шест изследователски задачи, по-късно потвърдени на страниците на трета глава.

Изследователският подход към проблема включва теоретичен анализ, богата гама от математико-статистически методи, дори такива включващи сложните процеси на моделиране и прогнозиране, както и разбира се апаратурни методи. Анализирани са три основни показатели – позициониране, време на обиколка и крайно време на дистанцията. Периодът на изследване е лонгитудинален - 10 години от 2010/2011 до 2019/2020 години, което е важно условие за валидност и надеждност на получените данни. През изследователския период са проведени и разгледани 10 ЕП и 9 СП – общо 191 състезания. За анализа на крайните времена, реализирани на изследваните състезания на дистанцията 1000 м при жените, са обобщени (от ЕП 332 времена и 357 от СП) или общо 689 времена. За използването на данните, които са публично достъпни на уебсайта на ISU (<https://shorttrack.sportresult.com/>) е получено писмено съгласие от Международния кънки съюз. Безспорен факт е, че получената база данни е внушителна.

В първа глава на труда е представена спецификата на спорта шорттрек – технико-тактическа подготовка в шорттрека; технико-тактически действия и модели на състезателна дейност в шорттрека. Критичният анализ на използваната литература показва, че са проучени и надлежно анализирани и цитирани сериозен брой литературни и други източници, от които 57 на кирилица и 129 на латиница и общо 186, по-голяма част от последните 10 години. Силно впечатление прави задълбоченото познаване и прецизността в интерпретацията на посочените източници, както и високото ниво на професионална подготовка на докторантката в този спорт и в областта на спортната тренировка.

Резултатите са богато онагледени на 34 таблици и 18 цветни фигури, съобразно логиката на построяване на аналитичните разсъждения в третата глава.

Естествено с най-голяма тежест и в най-голям обем е трета глава на дисертационния труд. Тя включва резултати и анализ на крайните времена, реализирани на ЕП и СП на дистанцията 1000 м при жените; Резултати и анализ на тактическото позициониране на състезателките

при преминаване на дистанцията 1000 м на ЕП и СП; Резултати и анализ на динамиката на скоростта на състезателките при преминаване на дистанцията 100 м на ЕП и СП; Сравнителен анализ на резултатите от изследваните състезания; Прогностични крайни времена и модели на преминаване на дистанцията 1000 м при жените.

Настоящият дисертационен труд е наистина сериозно и мащабно научно-констативно изследване на спецификата на преминаване на състезателната дистанция на 1000 м при елитни състезателки по шортрек и създаване на прогностични модели за оптимизиране при участие и подготовка за участие в състезания от висок ранг – ЕП и СП. В потвърждение на гореказаното са и изведените научни резултати на дисертационния труд, както следва:

1. Потвърдено е значението на технико-тактическата подготовка като ключов фактор за успешното представяне на състезателките в състезания от висока класа и е на лице ясна тенденция за оптимизиране на скоростта през годините на базата на анализ на крайните времена на а дистанцията 1000 м, участвали на ЕП и СП.

2. Резултативно и логически е потвърдено, че времената на състезателките, които завършват на първо място на дистанцията, са и едни от най-бързите на съответното състезание.

3. Тактическото позициониране на завършилите на първо място състезателки показва, че успешните състезателки по шортрек обикновено заемат водещи позиции от средните обиколки (4-5 обиколка) и постепенно затвърждават своята лидерска позиция до края на дистанцията. Резултатите подчертават и значението на правилното позициониране по време на цялата дистанция, като компонент на технико-тактическата подготовка.

4. Времевите показатели за всяка обиколка разкриват тенденции в динамиката на скоростта, като успешните състезателки постепенно увеличават скоростта си след 4-та обиколка. Също така за различните квалификационни кръгове на състезанието е възможно състезателките по шортрек да прилагат различни тактически решения, свързани с динамиката на скоростта на преминаване.

5. Сравнителният анализ на резултатите на изследваните показатели от ЕП и СП показва сходства и различия в тактическите стратегии и динамиката на скоростта, което предполага и по-агресивна тактика на водеща позиция в по-късен етап на дистанцията.

6. Прогностичните модели за крайни времена и тактическото преминаване на дистанцията 1000 м показват, че ключовите фактори за успех включват способност за преминаване на дистанцията за оптимално крайно време, правилно позициониране в групата и оптимално управление на скоростта по време на дистанцията.

Дефинираните в края на дисертационния труд пет препоръки са ценни за тренировъчната и състезателно практика в шортрека.

Дефинираният принос е сериозно основание за разширяване на научната теоретико-практическа база върху технико-тактическата подготовка в шортрека и възможностите за моделиране и прогнозиране на спортните резултати.

Нямам съществени препоръки и бележки към дисертационния труд.

Не са установени факти на плагиатство и общи публикации.

Представени са три публикации по темата на дисертационния труд в съавторство в научно-методическото списание „Спорт & Наука“ и в „Годишник на Национална спортна академия „В. Левски“.

Авторефератът е разработен съобразно изискванията и съответства на съдържанието на дисертационния труд.

Докторантката, ас. Даниела Иванова е завършила бакалавърска степен в НСА „В. Левски“ – треньор по шортрек и магистърска – Спортен мениджмънт. Има професионална квалификация – учител по физическо възпитание. Даниела Иванова е национална състезателка по шортрек и двукратна Европейска шампионка в дисциплината 3000 м – щафета, три пъти носител на бронзов медал на световно първенство отново с щафетата и участник на две Зимни олимпийски игри – Нагано-88 и Солт Лейк Сити – 2002. От август 2-24 година е асистент към катедра „Теория на спорта“. Има практика като учител по теоретично обучение в 166 СУ „В. Левски“, учител по физическо възпитание, аниматор, треньор по шортрек и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Несъмнено, представената на нашето внимание, научна разработка е репрезентативно, актуално, първо по рода си в този спорт изследване, което има висока научна и практико-приложна стойност. Получените резултатите са ценни за оптимизиране на тренировъчната

практика и състезателна дейност при елитни състезатели по шортрек. Докторантката познава и професионално комуникира проблемите на спортната тренировка в шортрека.

Въз основа на всичко изложено до тук, давам своята положителна оценка и предлагам на членовете на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” на ас. Даниела Валентинова Иванова в област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6 Спорт, докторска програма – Теория и методология на спортната наука.

София, 03. 12.2024

Проф. Даниела Дашева, ДН

REVIEW

of a dissertation work for awarding the educational and scientific degree "Doctor", in the field of higher education 7. "Health and sport", professional direction 7.6. "Sports" on the subject:

TECHNICAL-TACTICAL MODELS OF ELITE SHORT-TRACK WOMEN COMPETITORS

Author: Assistant Professor Daniela Valentinova Ivanova

The dissertation work is the first of its kind in our country in the field of sports training in short-track, which is also a serious reason to accept its relevance and scientific novelty.

The creation of models of the competitive training of athletes, which are determined by the specificity of the factors of sports achievement in each specific sport, is the basis of achieving high and stable sports results. In particular, this research examines the technical-tactical actions related to the competitive activity and especially applied by the elite short-track athletes, models for achieving optimal results in different competitive situations in the competitive distance of 1000 m.

The research thesis suggests that the systematization and analysis of technical-tactical patterns of passing the 1000 m competitive distance by elite female short-track athletes leads to the development of predictive models for optimizing training and competition practice.

The dissertation has an impressive volume of 222 pages, including used literature and 10 appendices. It is well-balanced, but its volume significantly exceeds the scientific work standards accepted for this kind of work. Some of the results achieved by the research may be published later in a monographic work or in other scientific communications.

The main objective of the study is to optimize the competitive performance of elite female short-track runners by developing predictive models of strategies for crossing the 1000-meter distance.

The object and subject of the dissertation research are clearly outlined and six research objectives are defined, later confirmed in the pages of chapter three.

The research approach to the problem includes theoretical analysis, a wide range of mathematical-statistical methods, even those involving the complex processes of modeling and forecasting, as well as, of course, instrumental methods. Three main indicators were analyzed - positioning, lap time, and final distance time. The research period is longitudinal - 10 years from 2010/2011 to 2019/2020 years, which is an important condition for the validity and reliability of the data obtained. During the research period, 10 EPs and 9 SPs were held and examined - a total of 191 competitions. For the analysis of the final times realized in the researched competitions at the distance of 1000 m for women, they are summarized (from the EP 332 times and 357 from the SP) or a total of 689 times. For the use of the data, which is publicly available on the ISU website (<https://shorttrack.sportresult.com/>), written consent has been obtained from the International Skating Union. It is an indisputable fact that the resulting database is impressive.

The first chapter of the work presents the specifics of the sport of short track - technical and tactical training in short track; technical-tactical actions and patterns of competitive activity in short track. A critical analysis of the literature used shows that a significant number of literary and other sources have been studied and properly analyzed and cited, of which 57 are in Cyrillic and 129 are in Latin, and a total of 186, most of them from the last 10 years. A strong impression is made by the in-depth knowledge and precision in the interpretation of the mentioned sources, as well as the high level of professional training of the doctoral student in this sport and the field of sports training.

The results are richly illustrated in 34 tables and 18 colored figures, according to the logic of building the analytical reasoning in the third chapter.

Naturally, the third chapter of the dissertation has the greatest weight and volume. It includes results and analysis of the final times realized at the EP and SP in the women's 1000 m distance; Results and analysis of the tactical positioning of the athletes during the 1000 m distance at the EP and SP; Results and analysis of the dynamics of the speed of the athletes when crossing the distance of 100 m at the EP and SP; Comparative analysis of

the results of the studied competitions; Predictive finish times and patterns of the women's 1000 m distance.

The current dissertation work is a really serious and large-scale scientific-constative study of the specifics of crossing the competitive distance of 1000 m in elite female short-track athletes and the creation of prognostic models for optimization during participation and preparation for participation in high-ranking competitions - EP and SP. In confirmation of the above are the scientific results and impact of the dissertation, as follows:

1. The importance of technical-tactical training as a key factor for the successful performance of female athletes in high-class competitions has been confirmed and a clear trend towards speed optimization is evident over the years based on an analysis of the final times of the distance 1000 m, participated in the EP and SP.
2. It has been conclusively and logically confirmed that the times of the athletes who finish first in the distance are also some of the fastest in the respective competition.
3. The tactical positioning of the top finishers shows that successful short-track runners usually take the lead from the middle laps (4-5 laps) and gradually consolidate their leadership position by the end of the distance. The results also emphasize the importance of correct positioning during the entire distance, as a component of technical-tactical training.
4. The times for each lap reveal trends in speed dynamics, with successful athletes gradually increasing their speed after the 4th lap. Also, for the different qualifying rounds of the competition, the female short-track racers may apply different tactical decisions related to the dynamics of passing speed.
5. The comparative analysis of the results of the studied indicators from EP and SP showed similarities and differences in tactical strategies and speed dynamics, which suggests more aggressive tactics in a leading position at a later stage of the distance.
6. Predictive models of finishing times and tactical running of the 1000m show that key success factors include the ability to run the distance in an optimal finishing time, proper positioning in the group, and optimal speed control during the distance.

The five recommendations defined at the end of the dissertation work are valuable for short-track training and competition practice.

The defined contribution is a serious basis for expanding the scientific theoretical-practical base on technical-tactical training in short track and the possibilities for modeling and predicting sports results.

I have no significant recommendations and notes for the dissertation work.

No facts of plagiarism and general publications were found.

Three publications on the topic of the dissertation work in co-authorship are presented in the scientific-methodical magazine "Sport & Science" and the "Yearbook of the National Sports Academy "V. Levski".

The abstract is developed according to the requirements and corresponds to the content of the dissertation work.

Doctoral student, assistant professor Daniela Ivanova, completed her bachelor's degree at the National Academy of Sciences "V. Levski" - short track coach and master's degree - Sports Management. He has professional qualifications as a physical education teacher. Daniela Ivanova is a national short track athlete and two-time European champion in the discipline of 3000 m relay, three times winner of a bronze medal at the world championship again with the relay, and a participant in two Winter Olympic Games - Nagano-88 and Salt Lake City - 2002. Since August 2-24 year is an assistant at the "Sports Theory" department. He has practiced as a teacher of theoretical training in 166 SU "V. Levski", physical education teacher, animator, short track coach, etc.

CONCLUSION

Undoubtedly, the scientific development presented to our attention is a representative, up-to-date, first-of-its-kind research in this sport, which has a high scientific and practical value. The results are valuable for optimizing training practice and competitive activity in elite short-track athletes. The PhD student knows and professionally communicates the problems of sports training in short track.

Based on everything stated up to here, I give my positive assessment and propose to the members of the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree "DOCTOR" to Assistant Professor Daniela

Valentinova Ivanova in the field of higher education: 7. Health care and sports, professional direction 7.6 Sport, Doctoral Program – Theory and Methodology of Sports Science.

Sofia, 03. 12.2024

Prof. Daniela Dasheva, PhD